

Kako dolgo bomo še imeli poštne nabiralnike

Pošta V prihodnjih treh letih danskega scenarija pri nas ni pričakovati, a dolgoročno ga ni mogoče izključiti

Konec leta je danska pošta po več kot 400 letih dostavila zadnje pismo. In medtem ko so v zadnjih dneh decembra v tej severni državi, ki se razglašala za eno najbolj digitaliziranih na svetu, odstranjevali rdeče poštne nabiralnike in jih prodajali kot nekakšne suvenirje na spletnih dražbah, se tudi v številnih drugih državah sprašujejo, kako dolgo bodo še sploh lahko hodili na pošto.

SIMONA BANDUR

Kot smo poročali, ukinitve klasične pošte na Danskem ne pomeni, da ne bo več mogoče poslati pisma. To bo omogočala komercialna dostavna družba Dao, a bodo morali pošiljatelj kuverto oddati v njihovih trgovinah ali doplačati za prevoz na domu.

Kaj pa pri nas? Kako se piše našim rumenim poštnim nabiralnikom, ob katerih se zelo redko še ustavimo in vanje potisnemo kakšno kuverto? Na Pošti Slovenije so potrdili, da podobno kot drugi poštni operaterji po svetu občutijo nezadržan upad količin pisemskih pošilk. »Od leta 2011 se je obseg pisemskih pošilk zmanjšal za 65 odstotkov, trend pa se nadaljuje s približno 13-odstotnim letnim upadom, kar pomeni vse večji pritisk na operativno in stroškovno učinkovitost.«

V Sloveniji je sicer nameščenih 1537 poštnih nabiralnikov. Njihovo število je določeno z merili, zapisanimi v splošnem aktu o kakovosti izvajanja univerzalne poštne storitve, kjer je med drugim navedeno, da je nabiralnik mogoče odstraniti, če je bilo vanj v povprečju, v okviru dveh štetij, vloženi manj kot deset pošilk na dan. Prav tako mora biti izpolnjen kriterij števila prebivalcev v naselju – če ima več kot 400 prebivalcev in je to edini poštni nabiralnik v naselju, ga ne smejo odstraniti, so še pojasnili.

Preživetje povezano z našimi navadami

Novim razmeram se prilagajajo poštni operaterji povsod po svetu in spreminjajo svoje poslovne modele, pa vendar povzročajo evropski klub rednemu financiranju države posluje negativno. »Negativni vpliv digitalizacije je za poštne operaterje pomenil iskanje novih priložnosti na področju javnih in finančnih storitev (s podporo dr-

žave) v komercialnem segmentu, kjer je konkurenca neizprosna in zahtevna, velike naložbe v avtomatizacijo, razvoj pametnih logističnih rešitev ter širitve mreže paketomatov in drugih prevzemnih točk, za katere je treba zagotoviti finančna sredstva,« so pojasnili. Hkrati je rast spletnega nakupovanja prinesla nove izzive – potrebo po hitrejši dostavi, učinkovitem vračanju izdelkov ter prilagodljivih rešitvah v zadnjem kilometru dostave.

Kljub vsemu na Pošti Slovenije menijo, da vsaj v prihodnjih treh letih danskega »ekstremnega« scenarija pri nas ni pričakovati, čeprav ga dolgoročno ni mogoče izključiti, saj je preživetje klasične pošte neposredno povezano tudi z navadami in stopnjo digitaliziranosti prebivalstva ter porastom števila pripadnikov novih, še bolj digitalno ozavešenih generacij.

Pozivi k spremembi zakonodaje

Če bi se želeli temu prilagoditi, so po prepričanju predstavnikov Pošte Slovenije nujno potrebni spremembe in prilagoditve standardov kakovosti storitev in zakonodajnega okvira tudi v Sloveniji ter jasen model financiranja izvajanja storitev. »To pa ni odvisno zgolj od nas, temveč od države in njenega pristopa k digitalizaciji komunikacije s prebivalstvom,« so zapisali v odgovorih na naša vprašanja.

Obstoječa poštna zakonodaja se namreč ni omebno vredno spremenila že od leta 2009, medtem ko so številne evropske države prilagoditve že izvedle, so poudarili. »Trenutni zakon nalaga obveznosti (frekvenca in hitrost dostave, gostota kontaktnih točk), ki ne odražajo več realnih potreb prebivalstva in predstavljajo vse večje finančno breme, brez možnosti povračila neupravičenega neto stroška. Zato si prizadevamo za spremembo zakonodaje, ki bo omogočila vzdržnost poslovanja ob hkratnem zagotavljanju pričakovane kakovosti storitev.«

Sprememba zakona o poštnih storitvah z zagotovljenim državnim subvencioniranjem univerzalne poštne storitve je po njihovem prvi pogoj, da bo lahko Pošta Slovenije prenos pism in drugih pošilk, vključno s primerno dostopnostjo mreže poštnih poslovalnic, zagotavljala tudi v prihodnje.

KDaj LAHKO ODSTRANIMO NABIRALNIK V SLOVENIJI

Izvajalec univerzalne poštne storitve lahko odstrani poštni nabiralnik, če na podlagi dveh 14-dnevnih neprekinjenih štetij v razmiku najmanj treh mesecev ugotovi, da je v njem povprečno manj kot deset pošilk korespondence na dan. Ta določba ne velja za naselja, v katerih je nameščen samo en poštni nabiralnik, kontaktna točka pa ni organizirana, pravi splošni akt o kakovosti izvajanja univerzalne poštne storitve.

V zadnjih dneh decembra so na Danskem odstranjevali rdeče poštne nabiralnike in jih prodajali kot nekakšne suvenirje na spletnih dražbah. FOTO WIKIPEDIJA

Podlistek

Romana Dobnikar Šeruga

BREZ VOZNEGA REDA

17. DEL

Nekam na sredo gozdov naju je odpeljal Pametni, v nekdanje raketno oporišče Plokskine. Uradno se imenuje Muzej hladne vojne. Čeprav ga ne oglašujejo na veliko, sva narela na kar lepo število domačih obiskovalcev, in da bi radi bili na seznamu resnih turističnih znamenitosti, mi je dalo misliti dejstvo, da so poleg vstopnic prodajali tudi sladoled.

Vodnega ogleda si žal nisva mogla privoščiti, ker je bil samo v lito-vščini, ampak z napisi v angleščini in znanjem, ki si ga je Zvone nekdo nabral v JLA – ABHO je služil v

Makedoniji, atomsko-biološko-hemijska odbrana, frajer! – mi je uspelo razumeti, za kaj gre. Podzemni bunkerji, komandni centri in štirje silosi, globoki po trideset metrov, to so bili ostanki raketnega izstrelišča, ki so ga Rusi tu v največji tajnosti gradili v šestdesetih letih. In to za rakete z jedrskimi glavami, ki bi štiri evropska mesta hkrati spremenile v prah. Na srečo ni bil nikoli v rabi. Srhlija znamenitost. Srhlijiv in hkrati veličasten je bil tudi pogled na Hrib križev. *Kryžiu kalnas* je kombinacija verske vne-meni in narodnega ponosa. Najmanj

Od leta 2011 se je obseg pisemskih pošilk v Sloveniji zmanjšal za 65 odstotkov, trend pa se nadaljuje s približno 13-odstotnim letnim upadom. FOTO JURE ERŽEN

Kontaktne točke z upravnimi storitvami

Pošta Slovenije je med letoma 2012 in 2022, kot smo poročali, zaprla približno 80 poštnih poslovalnic, v zadnjih treh letih pa še štiri, večinoma v manjših krajih, nekaj tudi v mestnih jedrih. Kot so pojasnili, rešitev iščejo tudi s transformacijo poslovalnic v tako imenovane kontaktne točke, kjer bo prebivalcem poleg poštnih in bančnih storitev na voljo tudi nabor upravnih storitev.

»Poštne poslovalnice v lokalnem okolju ohranjamo dostopne lokalnemu prebivalstvu zunaj urbanih središč in jih ne zapiramo, vendar jim bo – ob zmanjševanju opravilnih klasičnih pisemskih storitev – treba dodati nove vsebine. Pošte bi tako lahko država izkoristila podobno, kot to počnejo v tujini, kjer vanje selijo upravne storitve za prebivalce. Tako lahko, denimo, v Italiji državljani na pošti uredijo osebno izkaznico in številne druge storitve javne uprave.«

Kot so še okrcali državo, Pošta Slovenije doslej ni prejela nobene oblike subvencije za izvajanje univerzalne poštne storitve in ohranjanja kontaktnih točk, števila poslovalnic, kar bo čim prej tudi v Sloveniji morala postati praksa, kot je to v večini evropskih držav, kjer države prepoznajo poštne operaterje kot strateško zelo pomembne.

Ministrstvo: V pripravi sprememba financiranja

Na ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport, ki je pristojno za pošto, pritrjujejo, da se razmere na trgu poštnih storitev v zadnjih letih hitro in bistveno spreminjajo. »Gre za splošen trend tako na nacionalni kot na ravni EU, zato je eden izmed izzivov izvajalcev univerzalne poštne storitve v vseh državah EU prilagajanje spre-

njenim potrebam uporabnikov.« V nasprotju s pisemskimi pošilkami, kjer opažajo dolgoleten negativen trend, pa trg paketnih storitev hitro raste, kar je posledica močne spletne trgovine, ki predstavlja 25 milijonov paketov v notranjem poštnem prometu v letu 2023, so navedli.

»V preteklih letih so potekali zelo intenzivne aktivnosti in razprave ter iskanja rešitev na temo financiranja univerzalne poštne storitve. Da mehanizem financiranja ni vzpostavljen tako, da bi v celoti zagotavljal dolgoročno finančno vzdržno izvajanje univerzalne poštne storitve, ugotavlja tudi Računsko sodišče v svojem revizijskem poročilu,« so poudarili.

Na ministrstvu zato pripravljajo spremembe in dopolnitve zakona o poštnih storitvah, v katerih bodo med drugim opredelili mehanizem financiranja te storitve oziroma izplačila nadomestila, ki bo omogočal njeno dolgoročno vzdržno izvajanje, so zagotovili in dodali, da predlagajo spremembo financiranja iz kompenzacijskega sklada v financiranje izvajanja univerzalne poštne storitve iz javnih sredstev. »Zagotavljanje, izvajanje in financiranje te storitve so ne samo dolžnost, ampak tudi v širšem interesu vlade,« so še poudarili.

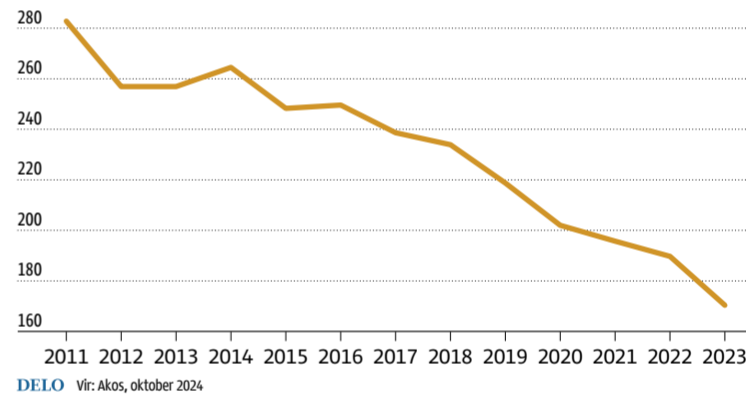
V odgovoru na vprašanje, ali bo država sofinancirala transformacijo poslovalnic v kontaktne točke, kjer bi bile na voljo tudi upravne storitve, pa so pojasnili, da je Pošta gospodarska družba zasebnega prava, katere edina družbenica je Republika Slovenija, ki svoje pravice uresničuje prek Slovenskega državnega holdinga. »To pomeni, da vlada nima neposrednega vpliva na njene poslovne odločitve. Poslovodstvo družbo vodi samostojno, SDH kot upravljavec državne naložbe pa mora pri poslovanju

družbe skladno s strategijo upravljanja kapitalskih naložb države zasledovati in spremljati tako ekonomske kot strateške cilje in kazalnike.«

Je pa ob koncu lanskega leta skupina poslancev v postopek nekaterih državnih nalog na Pošti Slovenije, so dodali. »Zakon predvideva prenos skupine nalog, ki jih v sedanjem času kot dekoncentrirane izvajajo izključno upravne enote.« Gre za nekatere naloge iz pristojnosti ministrstev za infrastrukturo, za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter za digitalno preobrazbo. Pošta bi v tem primeru prejela plačilo stroškov opravljenih storitev in stroškov dela v skladu z opredeljenimi normativi za posamezno nalogo. »Za Pošto je takšna odločitev razumna, saj je kot predvidena nosilka javnega pooblastila že od

Količina pisem v notranjem poštnem prometu

Slovenija, v milijonih

DELO Vir: Akos, oktober 2024

konca leta 2023 prisotna v obliki neposrednega sodelovanja z ministrstvom za digitalno preobrazbo

pri vzpostavitvi in delovanju digitalnih infotočk po vsej državi,« so še zapisali.

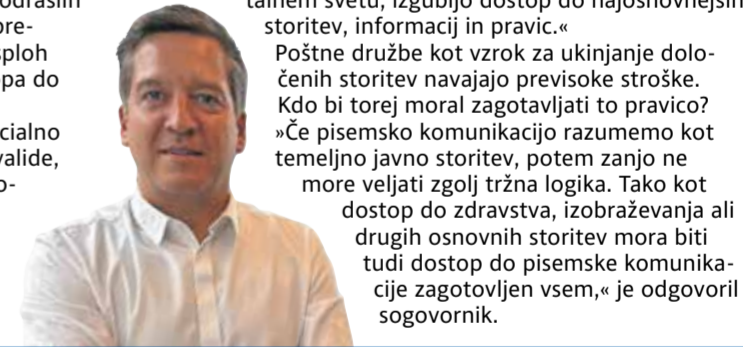
PISEMKA KOMUNIKACIJA JE DEL VKLJUČUJOČE DRUŽBE

Med tistimi, ki se v Bruslju borijo za dobra stara pisma, je Viktor Kovačič, direktor Evropskega združenja proizvajalcev kuvert in lahke embalaže. Kot ves čas poudarja, je pisemska komunikacija ključni del vključujoče in pravične družbe. Podatki pobude *Keep Me Posted EU* namreč kažejo, da velik del prebivalstva namreč še vedno potrebuje ali aktivno uporablja fizično pošto. Po evropskih raziskavah ima približno 20–25 odstotkov odraslih prebivalcev EU omejene digitalne spretnosti, več deset milijonov ljudi pa sploh nima stalnega ali zanesljivega dostopa do digitalnih storitev, je poudaril. »Za mnoge državljanke – starejše, socialno ranljive, osebe z nižjo izobrazbo, invalide, ljudi na oddaljenih ali ruralnih območjih – pisemska komunikacija ni izbira, temveč edini zanesljiv način dostopa do osnovnih informacij in storitev. Njena ohranitev pomeni ohranitev pravice do izbire,

enakopravnega dostopa in zaupanja v komunikacijo z državo, javnimi institucijami in ponudniki osnovnih storitev.«

Če se družba odloči za popolno digitalizacijo in postopno ukinitve pisemske komunikacije, s tem ne ustvarja napredka, temveč novo obliko socialne izključenosti, je prepričan Kovačič. »Ljudje, ki iz različnih vzrokov niso sposobni živeti v povsem digitalnem svetu, izgubijo dostop do najosnovnejših storitev, informacij in pravic.«

Poštno družbo kot vzrok za ukinitve določenih storitev navajajo previsoke stroške. Kdo bi torej moral zagotavljati to pravico? »Če pisemska komunikacija razumemo kot temeljno javno storitev, potem zanjo ne more veljati zgolj tržna logika. Tako kot dostop do zdravstva, izobraževanja ali drugih osnovnih storitev mora biti tudi dostop do pisemske komunikacije zagotovljen vsem,« je odgovoril sogovornik.

V soboto ne prezrite:

Aljaž Vrabeč

Globalni šerifi se ne zgražajo, le ljubosumni so drug na drugega

Feri Lainšček

Kaj ostane od človeka, ko orodje postane gospodar

Janez Tomažič

Matjaž Han: Pred volitvami bi prepovedal vlaganje zakonov

Nina Gostiša

Igor Bezinović: Antifašizem je danes antimilitarizem

Branko Soban

Verjemite diktatorjem!

Knjigo lahko za 40 evrov kupite na spletni strani www.zvoneseruga.com ali v večjih knjigarnah. V podlistku bomo objavili samo del knjige.